

Vantaan kaupungin lausunto: Vaalilain ja vaalirahoituslain muutokset

Vantaan kaupunki kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä koskien vaalilain ja vaalirahoituslain muutoksia. Vantaan kaupunki pitää esityksen tavoitteita pääosin kannatettavina ja tunnistaa tarpeen kehittää vaalien toimivuutta, selkeyttä ja luotettavuutta muuttuvassa toimintaympäristössä. Kaupunki tuo kuitenkin esiin joitakin toimeenpanoon liittyviä näkökulmia ja haasteita.

1. Häiriötilannesäätely

Vantaan kaupunki pitää häiriötilannesäätelyn kehittämistä perusteltuna ja tarpeellisena. Erityisesti joustavuuden lisääminen vaaliviranomaisten toimivaltaan tukee vaalien järjestämistä poikkeustilanteissa. Vantaan kaupunki pitää kannatettavana, että kunnan keskusvaalilautakunnalle lisätään toimivaltaa täydentää vaalilautakuntaan varajäseniä, jos vaalien toimittaminen ennakoimattomasti vaatisi sitä, eivätkä kaupunginhallituksen asettamat jäsenet ja varajäsenet riittäisi vaalipäivän äänestyksen toimittamiseen.

Käytännön toimeenpanon näkökulmasta keskusvaalilautakunnalle esitetty toimivallan laajeneminen tulee kuitenkin huomioida resurssoinnissa sekä päätöksenteon jatkuvuuden ja operatiivisen valmiuden näkökulmasta. Erityisesti vaalipäivän ja ennakkoäänestyksen aikana syntyvät tilanteet edellyttävät nopeaa päätöksentekoa sekä riittävää varautumista henkilöstön saatavuuteen.

2. Laitosäänestyspäivien lisääminen

Laitosäänestyspäivien lisääminen on perusteltu keino vahvistaa äänioikeuden toteutumista erityisesti ikääntyvän väestön näkökulmasta. Muutos tukee saavutettavuutta ja vaalien yhdenvertaisuutta.

Samanaikaisesti muutos lisää kuntien resurssitarpeita. Suurissa kaupungeissa, kuten Vantaalla, vaikutukset kohdistuvat erityisesti vaalitoimikuntien henkilöstön saatavuuteen, aikataulujen yhteensovittamiseen sekä kustannuksiin. Näiden vaikutusten tarkempi arviointi olisi perusteltua.

3. Äänestyslippuja koskevat muutokset

Vantaan kaupunki pitää äänestyslippujen selkeyttämistä tärkeänä tavoitteena. Esitetyt muutokset värien ja muotojen hyödyntämisestä voivat vähentää virheellisiä äänestystapahtumia erityisesti samanaikaisissa vaaleissa. Alue- ja kuntavaalien kohdalla tulisi harkita äänestyslippujen nimeämistä vaalien mukaan värin lisäksi.

Edellä mainitut muutokset edellyttävät kuitenkin merkittävää panostusta viestintään ja vaalivirkailijoiden koulutukseen, jotta uudistukset eivät alkuvaiheessa aiheuta epävarmuutta äänestäjissä. Myös selkeät valtakunnalliset ohjeet ovat tarpeen.

4. Vaalitarkkailua koskevat muutokset

Vaalitarkkailua koskevien säännösten täsmentäminen on perusteltua. Kuitenkin käytännön soveltaminen eri häiriötilanteissa voi aiheuttaa tulkintahaasteita.

Vantaan kaupunki katsoo, että vaaliviranomaisille tulee tarjota selkeät ja yhtenäiset ohjeistukset tilanteisiin, joissa tarkkailijan toimintaan joudutaan puuttumaan. Tämä vähentää riskiä epäselvistä tilanteista vaalipaikoilla.

5. Vaalirahoituksen valvonta

Vantaan kaupunki pitää vaalirahoituksen valvonnan tehostamista ja avoimuuden lisäämistä kannatettavana.

Yhteenveto

Vantaan kaupunki suhtautuu esitykseen kokonaisuutena myönteisesti. Esitys parantaa vaalien häiriönsietokykyä, selkeyttää äänestämistä ja vahvistaa vaalirahoituksen avoimuutta. Toimeenpanon onnistuminen edellyttää kuitenkin riittävää resursointia, selkeää ohjeistusta sekä käytännön toteutettavuuden huomioimista erityisesti suurten kaupunkien näkökulmasta.

Vantaan kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että esityksessä ei tarkemmin käsitellä vaalipäivän tai ennakkoäänestyspäivien aikana tapahtuvia äkillisiä turvallisuustilanteita, kuten tilanteita, joissa äänestys joudutaan keskeyttämään esimerkiksi turvallisuusuhan vuoksi.

Erityisesti suurissa kaupungeissa vaalipaikat voivat sijaita ympäristöissä, joissa riski erilaisille häiriötilanteille, kuten turvallisuushille tai uudenlaisille ilmiöille (esim. miehittämättömät ilma-alukset), on kasvanut.

Vantaan kaupunki katsoo, että lainsäädännössä tai vähintään valtakunnallisessa ohjeistuksessa tulisi selkeästi linjata toimintamallit tilanteisiin, joissa äänestäminen keskeytyy tai vaalipaikka joudutaan evakuoimaan, jotta vaalien sujuvuus, äänioikeuden toteutuminen ja vaalituloksen luotettavuus voidaan turvata kaikissa tilanteissa.